

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет математики та інформатики

Кафедра диференціальних рівнянь і прикладної математики

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Системне програмування та спеціалізовані мови програмування»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітні програми: «Комп'ютерне моделювання та технології програмування», «Прикладна математика»

Спеціальність 113 «Прикладна математика»

Галузь знань 11 «Математика і статистика»

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

1. Загальна інформація			
Назва дисципліни	Системне програмування та спеціалізовані мови програмування		
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)		
Викладач (-і)	Махней Олександр Володимирович		
Контактний телефон викладача	(0342)596027		
Е-mail викладача	oleksandr.makhnei@pnu.edu.ua		
Формат дисципліни	очний		
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.		
Посилання на сайт дистанційного навчання	d-learn.pnu.edu.ua		
Консультації	протягом семестру згідно з розкладом консультацій		
2. Анотація до навчальної дисципліни			
<p>Предметом вивчення навчальної дисципліни є системне програмування на базі мови C/C++ викликів функцій операційної системи для роботи з файлами, каталогами, пам'яттю, керування процесами і потоками для забезпечення їхньої паралельної роботи, обміну інформацією через іменовані і анонімні канали, а також основи асемблера. Навчальна дисципліна «Системне програмування та спеціалізовані мови програмування» є вибірковою дисципліною для підготовки бакалавра зі спеціальності «Прикладна математика». Знання, набуті студентами з цієї дисципліни, можуть застосовуватись майбутніми фахівцями для програмування паралельних процесів і потоків та розширеного доступу до файлів. Викладання дисципліни ґрунтується на програмуванні в C/C++ з використанням функцій Windows API.</p>			
3. Мета та цілі навчальної дисципліни			
<p>Мета викладання навчальної дисципліни: ознайомити студентів із використанням функцій Windows API для програмування паралельних процесів і потоків та розширеного доступу до файлів в C/C++.</p> <p>Завдання вивчення навчальної дисципліни: навчити студентів користуватись найважливішими функціями Windows API для роботи з процесами, потоками, файлами і пам'яттю, сформулювати уявлення про програмування на асемблері.</p>			
4. Компетентності			
<p>Здатність розробляти алгоритми та структури даних, програмні засоби та програмну документацію.</p> <p>Здатність проектувати бази даних, інформаційні системи та ресурси.</p> <p>Здатність експлуатувати та обслуговувати програмне забезпечення автоматизованих та інформаційних систем різного призначення.</p> <p>Здатність використовувати сучасні технології програмування та тестування програмного забезпечення.</p>			
5. Програмні результати навчання			
<p>Вміти застосовувати сучасні технології програмування та розроблення програмного забезпечення, програмної реалізації чисельних і символічних алгоритмів.</p> <p>Використовувати в практичній роботі спеціалізовані програмні продукти та програмні системи комп'ютерної математики.</p>			
6. Організація навчання			
Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
лекції		10	
семінарські заняття / практичні / лабораторні		20	
самостійна робота		60	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна / вибіркова
8	113 Прикладна математика	4	вибіркова
Тематика навчальної дисципліни			

Тема, план	кількість годин		
	лекції	лабораторні заняття	сам. робота
Тема 1. Системне програмування і структура операційної системи Windows Поняття про системне програмування. Основні можливості операційних систем. Структура операційної системи Windows. Підсистема Windows API. Поняття про процеси, потоки і дескриптори.	–	2	4
Тема 2. Робота з файлами і каталогами Можливості функцій Windows API для роботи з файлами. Імена файлів. Операції відкриття, читання, запису і закриття файлів. Стандартні символи і символи Unicode. Стандартні пристрої і консольне введення/виведення. Керування файлами і каталогами. 64-бітна файлова система. Вказівники файлів. Визначення розміру файлу. Атрибути файлів і читання каталогів. Блокування файлів.	2	4	12
Тема 3. Керування процесами Процеси і потоки в Windows. Створення процесу. Завершення процесу. Очікування завершення процесу. Ідентифікатори процесів. Спадкування і дублювання дескрипторів. Блоки і рядки оточення.	2	4	12
Тема 4. Потоки і планування виконання Переваги і недоліки багатопотокових процесів. Керування потоками. Очікування завершення потоків і віддалені потоки. Пріоритети процесів і потоків і планування виконання. Стани потоків.	2	2	8
Тема 5. Синхронізація потоків Необхідність синхронізації потоків і правила безпечного багатопотокового коду. Функції взаємоблокування. Об'єкти синхронізації потоків. Критичні секції. М'ютекси. Семафори. Події.	2	4	12
Тема 6. Основи асемблера Асемблер і системне програмування. Регістри процесора. Етапи створення програми і структура програми на асемблері. Директиви асемблера. Команди передачі даних. Арифметичні операції. Цикл. Умовний і безумовний переходи. Стек і підпрограми. Конструкції часу виконання програми. Макроси.	2	2	8
Тестування	–	2	4
Заг.:	10	20	60
7. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання навчальної дисципліни здійснюється згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті. Підсумкова оцінка складається з оцінок, отриманих протягом семестру, і становить максимум 100 балів.		
Вимоги до письмових робіт	Передбачено тестування, яке оцінюється за шкалою від 0 до 30 балів.		
Лабораторні заняття	Оцінюється відвідуваність усіх занять упродовж семестру за 10-бальною шкалою. Оцінюється виконання восьми лабораторних робіт за 60-бальною шкалою. Тема 1 – 7,5 балів, тема 2 – 15 балів, тема 3 – 7,5 балів, тема 4 – 15 балів, тема 5 – 7,5 балів, тема 6 – 7,5 балів. Лабораторні роботи здаються і захищаються на лабораторному		

	занятті з відповідної теми або на наступному занятті.
Умови допуску до підсумкового контролю	Залік виставляється за результатами навчання студентів протягом семестру. Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу – 50 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	зараховано
80 – 89	B	зараховано
70 – 79	C	
60 – 69	D	
50 – 59	E	зараховано
25 – 49	FX	незараховано
0 – 24	F	

8. Політика навчальної дисципліни

Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється студентові за вивчення навчальної дисципліни, становить 100 балів – сума балів за виконання лабораторних робіт, екзамену та відвідування навчальних занять.

При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), активність студента під час практичних занять, наявність пропусків без поважних причин, користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування та виконання письмових завдань, списування та плагіат, а також результати відпрацювання пропущених з поважної причини занять. Лабораторні роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.

Письмові роботи виконуються відповідно до тематики навчальної дисципліни.

Дотримання академічної доброчесності студентами передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань;
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до повторного виконання/захисту лабораторних робіт або проходження тестування.

Відвідування всіх занять оцінюється за 10-бальною шкалою. Всі лабораторні роботи мають бути виконані і захищені навіть у випадку пропуску відповідних занять.

Результати неформальної освіти зараховується згідно з «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf

9. Рекомендована література

1. Глинський Я. М., Анохін В. Є., Ряжська В. А. С++ і С++ Builder. Львів : СПД Глинський, 2011.
2. Іщеряков С.М. Основи мови асемблер. Івано-Франківськ, 2004. 52 с.
3. Коноваленко І. В., Федорів П. С. Системне програмування у Windows з прикладами на Delphi. Тернопіль : ТНТУ ім. І. Пулюя, 2012. 320 с.
4. Fog A. Optimizing subroutines in assembly language. An optimization guide for x86 platforms. Lyngby: Technical University of Denmark, 2019. 169 p.
5. Hart J.M. Windows System Programming. Addison-Wesley, 2010. 645 p.
6. Kusswurm D. Modern X86 Assembly Language Programming: Covers X86 64-bit, AVX, AVX2, and AVX-512. Apress, 2023. 688 p.
7. Yosifovich Pavel. Windows 10 System Programming, Part 1, 2. Lean Publishing, 2020, 2021. 620, 625 p.

Викладач Махней Олександр Володимирович